

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 19 квітня 2019 року)

Суми
2019

ЗАХАРОВА В. А.
студентка фак-ту ТеСЕТ СумДУ
(*наук. керівник: к.і.н., доц. В. А. Нестеренко*)

СПОГАДИ РИБАЛКО ЄВДОКІЇ КОСТЯНТИНІВНИ

Кожен із нас повинен знати історію свого народу, своєї держави. Освічена людина завжди розуміє, що без минулого немає сучасного, без традиційного немає нового. Для народу його історія – це не просто минуле, це його душа. Особливо коли тема торкається трагічних сторінок життя.

Часи Великої Вітчизняної війни, голодомор 30-х років, післявоєнний голод та розруха є в Українській історії найтрагічнішими сторінками, які ні в якому разі не слід забувати, щоб намагатися не повторити знову ніколи. З кожним роком стає все менше живих свідків тих страшних подій. І тому дуже цінними є живе спілкування та можливість відчутти усі переживання та біль того часу.

Народилася Рибалко Євдокія Костянтинівна 8 березня 1930 року у селі Угроїди, Краснопільського району, Сумської області. Мати – Марія Михайлівна була малоосвідченою людиною (два класи школи) працювала ланковою на полях колгоспу. Батько - Костянтин Дмитрович закінчив теж два класи, але згодом був направлений на курси від колгоспу та вивчився на тракториста. Сім'я була бідна, багатодітна (мали четверо діточок: Михайло 1929 р. н., Євдокія 1930 р. н., Варвара 1935 р. н. та Іван 1937 р. н.), але працьовита та дружна. Діти гляділи одне одного та допомагали батькам чим могли по господарству, бо дорослі працювали у колгоспі і в день і вночі. Перші роки життя Євдокії припали на голодомор. При тому що їсти було зовсім нічого, батьки самі голодуючи все таки зуміли зберегти своїх діток. Варили кашу з калачиків та кропиви,

збирали потай у лісі гриби та ягоди. А справжнім смаколиком для малечі були солодушки (варені солодкі буряки).

До початку війни Євдокія Константинівна встигла закінчити чотири класи Угроїдської школи, на цьому її освіта закінчилась на все життя. Страшну звістку про початок війни дівчинка, як і усі жителі села, дізналася з повідомлення по радіо. Батька забрали на фронт, служив він у стройбаті, та маючи «золоті руки» шив та ремонтував солдатські чоботи. Але і це не вберегло його від поранень та контузії. Повернувся до рідного села наприкінці 1944 року, одужуючи від важкого поранення.

А мати залишилась одна з чотирма дітьми на окупованій німцями території. Окупація Угроїд була тривалою, з 1941 по 1943 роки. Старших дітей намагалась ховати, щоб не забрали на примусову роботу до Німеччини. Страх і розпач були в душі у жінки. Німці хазяйнували на території села, забирали у людей останні харчові запаси. Так сім'я Євдокії Костянтинівни лишилась самого головного свого скарбу – корови. Але одним із найстрашніших моментів було тоді, коли німці зганяли людей на колгоспне подвір'я, розповідали про свої досягнення на фронті, агітували їхати на роботу до Німеччини та залякували наслідками про співпрацю з партизанами. Наприкінці 1942 року загарбники почали виганяти людей з їхніх домівок. Так Марія Михайлівна разом з дітьми опинилась у евакуації, але в недалекій, всього за кілька десятків кілометрів від свого села у селі Демидівка Краснояружского району Білгородської області. Те село також було окуповане німцями, але це переважно були господарські частини, тому мабуть, і солдати були менш агресивними. Давали можливість людям працювати на землі та поблажливо відносились до дітей. Повернулася сім'я Рибалко до свого села тільки після повного звільнення Угроїд від німців. Але як виявилось, повертатись було практично нікуди. Хата була майже зруйнована, залишився тільки куток де стояла стара ікона, яку навіть окупанти не зачіпали. Деякий час жили у

«врім'яночці», благо було літо і тепло. А навкруги горе та розруха. Сусідам Рибалків пощастило більше, їх хата вціліла, тому зимували усі разом, у тисняві, але живі та визволені. Найбільшим щастям для Марії Михайлівни та дітей було повернення батька з війни. Хай поранений, хай контужений, але живий.

Післявоєнні роки теж були тяжким випробуванням для усіх. Важка робота у колгоспі, бо діти працювали нарівні з дорослими щоб якимось вижити. Знову згадалися голодні роки: юшка з кропиви, калачики та такі добрі солодушки. Але сім'я була згуртована і розуміли, що тільки разом можна вижити. Менші діти вчилися у школі, де їм давали продуктивні пайочки, які вони не раз не вкусивши приносили до дому, щоб поділитися з усіма.

Минали роки, життя поступово почало налагоджуватись. По-тихеньку відбудували хату. Старший Михайло відслужив у армії, одружився, народились діти. Також як і батько усе життя пропрацював трактористом у рідному селі. Євдокія Костянтинівна також не зрадила своїм Угроїдам, усе життя прожила і пропрацювала на рідній землі. Варвара та Іван поїхали навчатися та стали місцевими жителями. Але якомога частіше намагались приїжджати у своє рідне село, до батьківської хати, де завжди було весело і тепло не зважаючи ні на що. І на кожному святі у сім'ї Рибалків за щедрим столом обов'язково були солодушки (варені солодкі бурячки) як спогад про важкі часи, які ніколи не забудуться.